

Til kommunestyret i Rødøy ved ordfører
Fra rådmann Kitt Grønningsæter
Rødøy 20. september 2016

KOMMUNEREFORM: KONSEKVENSER AV VEDTAK

Rådmannen anser det som sin plikt å orientere kommunestyret om forhold som er sentrale for drift og tjenestetilbud, og om mulig uheldige eller uforutsette effekter av vedtak.

Det er viktig for administrasjonen at kommunestyret bekrefter at de kjenner til og forstår hvilke utfordring kommunen har i forhold til forventningene, både med tanke på kapasitet, kompetanse, effektiv tjenesteproduksjon og økonomisk soliditet. Videre i forhold til kretsproblematikk, og mest mulig likeverdig tjenestetilbud. Hvordan en skal jobbe med slike utfordringer bør tydeliggjøres i vedtaks form.

BAKGRUNN

Kommunestyret i Rødøy gjorde i juni '16 følgende vedtak i kommunereformen:

Rødøy kommune stiller seg negativt til sammenslåing med nye Bodø kommune. Med dette vedtaket består Rødøy kommune som i dag, med dagens grenser.

Rådmannens innstilling var å inngå i nye Bodø kommune, og å gjennomføre grensejusteringer sør i kommunen.

Saken var lagt frem som siste av en rekke saker to siste år i anledning prosess om kommunereformen. Både nullalternativet og alternativet å delta i dannelse av nye Bodø kommune har blitt vurdert opp mot kommunenes fremtidige oppgaver, og mot de fire overordnede målene Regjeringen har satt for reformen:

- Gode og likeverdig tjenester til innbyggerne
- Helhetlig og samordnet samfunnsutvikling
- Bærekraftige og økonomisk robuste kommuner
- Styrket lokaldemokrati

Begge alternativene har i tillegg blitt vurdert i forhold til de 10 kriteriene Regjeringen har satt for kommunene:

1. Tilstrekkelig kapasitet
2. Relevant kompetanse
3. Tilstrekkelig distanse
4. Effektiv tjenesteproduksjon
5. Økonomisk soliditet
6. Funksjonelle samfunnsutviklingsområder
7. Høy politisk deltakelse
8. Lokal politisk styring
9. Lokal identitet

Regjeringen ga også i oppdrag i forbindelse med reformen å utrede eventuelle grensejusteringer, der hvor kommunegrensene er uhensiktsmessige i forhold til de samme målene og kriteriene.

I vurderingen av det nå valgte nullalternativet, ble det påpekt at Rødøy risikerer å ikke kunne imøtekomme kriteriene for morgendagens kommuner om velger å bestå som egen kommune. Det ble anbefalt at om en

skulle å bestå som egen kommune burde det baseres på at en søker å inngå forpliktende vertskommune-samarbeid om forvaltning og tjenesteproduksjon. Det ble også anbefalt å gjøres et retningsvalg i forhold til et forpliktende samarbeid, slik at en kunne konsentrere innsatsen om å fremforhandle gode avtaler, både i forhold til nullalternativet, eller som et trinn i en lengre prosess dersom sammenslåinger i forbindelse med reformen ikke ble en realitet i denne omgang. I desember '15 ble retningsvalget gjort, mot Salten og Bodø.

KONSEKVENSER AV VEDTAKET

Rådmannen oppfatter at administrasjonen ikke har noe mandat til å gå til nabokommuner eller de større bykommunene for drøfting av interkommunale samarbeid eller kjøp av tjenester ved behov. Dette er problematisk og bør avklares snarest. Vi har mange saker som er kritiske, men som risikerer å bli liggende. Herunder legevaktsamarbeid, samarbeid om omsorgstjenester og hvordan håndtere de varslede nye oppgavene i oppgavemeldingen, som tannlege, DPS, etc.

Rådmannen oppfatter at nabokommunene heller ikke åpner for administrative diskusjoner uten politisk avklaring.

Etter de mindre kommunenes vedtak om å bestå som egne kommuner pågår en tydelig innstramming hos de større kommunene som oftest er vertskap eller som selger tjenester. Det er ikke slik at Rødøy kan «shoppe» samarbeid der det passer, som NIVI-analyse påpekte at var praksis. En kan også forvente at potensielle vertskommuner nå forutsetter at nye tilbud skal etableres sentralt i egen kommune, ikke desentralisert i en ny storkommune.

En annen viktig forutsetning som er presisert nå er at vertskommuner forventer full kostnadsdekning. Dette har vært hevdet fra Ranas side i lang tid. I Bodø gjorde bystyret i september '16 vedtak om blant annet:

Bodø kommune er positiv til å videreutvikle det interkommunale samarbeidet. Men det må nå tas nå initiativ til en evaluering/ vurdering av dagens interkommunale samarbeid; der bla effektivisering og finansieringsform av ordningene er tema.

Bodø kommuner ønsker at interkommunalt samarbeid i fremtiden baseres på samarbeidsløsninger der selvkost brukes som finansieringsmodell.

Bodø kommune tar forbehold om at eget økonomisk bidrag til interkommunalt samarbeid vurderes i forbindelse med kommunens behandling av årsbudsjett og økonomiplan. Ut fra dette må endelig vedtak av budsjett for interkommunale samarbeidsordninger vedtas etter at kommunene har vedtatt sine budsjett. Dette gjelder også for budsjett 2017/ økonomiplan 2017-2020.

Dette kommer som en direkte konsekvens av nabokommunenes avslag på å samarbeide i kommunereformen. I saksfremlegget heter det at:

Kommunestruktur-arbeidet har hatt som ett utgangspunkt at omfang og innretning på det interkommunale samarbeidet skulle reduseres. Ut fra dette har det ikke vært initiativ til å evaluere ordningene, men heller bare fortsette dagens samarbeid inntil ny kommunestruktur var etablert.

Resultatet av kommunestruktur-arbeidet er blitt at det ikke blir noen endringer i kommunestrukturen i Salten, og ingenting tyder på at ikke dette blir situasjonen i mange år fremover. Kommunene har tvert imot vært tydelige på at de er robuste nok for framtidens utfordringer, og at de således er rustet både kompetansemessig og økonomisk til å fortsatt bestå som egne kommuner.

Dog er det fra flere kommuner understreket at en ser interkommunalt samarbeid som et alternativ til kommunesammenslåing. Rådmannen mener at Bodø kommune skal være positiv til dette, men at

fremtidig kommunesamarbeid skal baseres på en modell der den enkelte kommune skal betale hva tjenesten reelt koster (selvkost). I tillegg bør dagens samarbeid gjennomgås/ evalueres der både effektivisering og finansiering vurderes. Dette gjelder alt interkommunalt samarbeid, inkl. IKS-samarbeidet.

HENSTILLING

Rådmannen oppfordret i debatten til å ta med forutsetninger, signaler om retningsvalg og behov for videre interkommunale samarbeid i et eventuelt vedtak om å bestå som egen kommune. Dette ble ikke tatt til følge, og konsekvensene kan være uheldige. Kommunestyret henstilles derfor om å gjøre et nytt vedtak om kommunereformen.

Med et mer utfyllende vedtak vil en bedre sikre at kommunens posisjon vil bli hensyntatt når Fylkesmannen og Stortinget skal sluttbehandle kommunereformen. Det ville også gi nødvendige signal til nabokommuner om fremtidig samarbeidsbehov, og ikke minst til administrasjonen som skal planlegge fremtidig drift.

Eksempelvis kan det tas inn i et vedtak at:

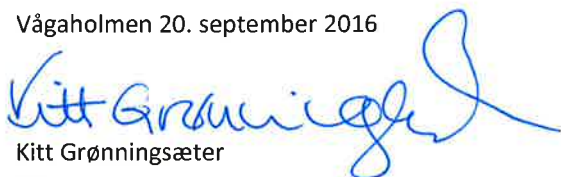
Rødøy kommune har gjennomført en grundig prosess om kommunereformen. Retningsvalg har blitt gjort mot Salten og Bodø, en god intensjonsavtale har vært fremforhandlet med Bodø og fem nabokommuner, og innbyggerne har vært orientert og hørt i prosessen. Å delta i etableringen av nye Bodø kommune har blitt vurdert opp mot nullalternativet; å bestå som egen kommune.

Rødøy kommune ønsker å bestå som egen kommune. Kommunen skal tilby gode og likeverdige tjenester til innbyggerne, sikre en god samfunnsutvikling og et godt lokaldemokrati.

Rødøy kommune anser at de økonomiske forutsetningene for å bestå som egen kommune er tilstede, basert på forventet inntektsutvikling.

Rødøy kommune har lavt folketall og utfordringer knyttet til geografi og avstand. Derfor vil en aktivt søke samarbeid med andre kommuner for å sikre tilstrekkelig kapasitet, relevant kompetanse og effektiv tjenesteproduksjon i tråd med kriteriene for morgendagens kommuner.

Vågaholmen 20. september 2016

Kitt Grønningsæter
Rådmann